

Haza a magasban

ELŐADÁSOK
A SZENT ISTVÁN TÁRSULATNÁL
XVI.

OSZTIE ZOLTÁN
Kereszténység és közélet
– Kiút az anarchiából –

OSZTIE ZOLTÁN

Kereszténység és közélet
– Kiút az anarchiából –

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
az Apostoli Szentszék Könyvkiadója
Budapest 2004

Sorozatszerkesztő

Farkas Olivér
és
Sarbak Gábor

© Osztie Zoltán, 2004
© Szent István Társulat, 2004

ISBN 963 361 658 1
ISSN 1588-9491

Szent István Társulat
1053 Budapest, Kossuth Lajos utca 1.
Felelős kiadó: Dr. Rózsa Huba alelnök
Felelős kiadóvezető: Farkas Olivér igazgató

A cím magában foglalja az állítást: jelenleg anarchikus állapotok uralkodnak hazánkban, de azt is vallja, hogy van kiút belőle. Az utóbbi időben már nem szeretem a helyzetértékeléseket, mert mi keresztények ugyanazt az elkészerítő állapotot elemezzük újra és újra. Mindannyian egyetértünk a válságjelenségek leírásában, de az igazi téma: a megoldás lehetőségei.

A minap a KÉSZ Belvárosi Csoportjában a Kádár-rendszer magyarországi angol nagykövete tartott előadást. Megdöbbentő volt mindaz, amit elmondott. Kiderült belőle, hogyan látja hazánkat egy kívülálló diplomata a statisztikai adatok és a véleményt formáló idegen ítélet alapján. A valóság csak nagy vonalakban rajzolódott ki belőle. Éppen a lényeget alkotó „részletekben” volt téves! Például abban, hogy az elnyomás évtizedeiben a magyar társadalom a társadalmi feszültségeket a cigányellenes magatartásával kompenzálta – mondta a volt nagykövet. A hazaáruló, terrorista Kádár-rezsim nem adott lehetőséget arra, hogy a kisebbségek helyzete más legyen, mint a többieké, és az ellenállás markánsan a kommunista elnyomás ellen lázadt, sokszor csak csendes for-

mában. Főként a családokban tanulhatta meg a keresztény értelmiség a rendszer hazug, demagóg és primitív uralmát helyesen látni és értékelni. Nem volt még intézményesített cigánykérdés, azzá a liberális manipuláció tette a hírhedt strasbourg-i eset óta. Volt különbség és probléma korábban is, de ilyen „ellenségkép” táplálására alkalom nem adódott. Hasonlóan eltérő vélemények gyakran jelentkeztek az előadásban. Mindezt azért mondtam el, hogy lássuk, mennyire torz az ítéletalkotás a magyar állapotokról és mennyire hamis következtetéseket képesek levonni a statisztikai adatokból, külföldi előítéletek, ítéletek és skatulyák alapján. Az első felháborító és megalázó tényező maga az ítéletalkotás, amellyel a kívülálló mond véleményt rólunk. Mi miért nem kerülünk hasonló helyzetbe: lenne mondanivalónk az angol társadalom állapotáról. Másrészt mi a kötelességünk azzal kapcsolatban, hogy megváltoztassuk a negatív képet magunkról, a világban?! Egyelőre azonban jogos a kritika Magyarországgal szemben. Nem véletlen, hogy a szociál-liberális kormánynak nincs nemzettudata, családpolitikája, az egészség- és oktatásügyet a teljes anarchia állapotába juttatta, nem támogatja, sőt leépíti a civil szférát, és elsőek között szüntette meg gyűlölettel az ország-image központot. Az ország eladósodása hiteles gazdasági szakemberek szerint a legrosszabb évtizedek állapotát mutat-

ja és egyházellenes, sőt az Egyházat tudomásul venni sem akaró magatartása a mindennapi gyakorlat része. Az intézményesített korrupció a legfelsőbb kormányköröket érinti, és a fejétől búzló hal lefelé is rohad (lám mégis jelenség feltáró leírás kívánczik ide)...

Hitünk szerint azonban létezik alternatíva. Befelé és kifelé egyaránt. „*A kereszténység megújítja a világot*” – mondja a kereszténydemokrata alapelv, s visszhangozta a KÉSZ VI. Országos Kongresszusa (2004. október 15–16.). Mi a másik út jellemzője:

I. Az evangéliumban nagyon fontos helyet foglal el az elvetett magról szóló példabeszéd, mely többször és többféleképpen kerül elő. A „*búzaszem törvény*”-nek megfelelően az elvetett magban benne van az élet-erő, az élet ígérete, amely kíván és képes is kibontakozni. A keresztény üzenet, valamint Jézus Krisztus mindig fiatal, aktuális és a jövő reménye marad a világ számára. Ez hitünk szent titka. Az Eucharisztikus évben erre különös bizalommal tekintünk. Az igazság szabaddá tesz minket és akár akarják, akár nem előbb-utóbb érvényre jut! A Szentatya, II. János Pál pápa, amikor meghirdette az Eucharisztikus évet, az enciklikájában a társadalom nyomasztó problémáira válaszképpen állította elénk „*hitünk szent titkát*”, azaz az Oltáriszentséget. A pápa kiolvassa Jézus legnagyobb ajándékából, az

Oltáriszentségből a válaszokat a minket feszítő és érdeklő legfontosabb kérdésekre. Az első ilyen fontos válasz a jelenlét.

a) *Jelenlét*

Az Oltáriszentség rámutat a követelményre: jelen kell lennünk személyes kapcsolatainkban, dolgainkban, mindennapi teendőinkben. Fontos az, hogy megtanuljunk jelen lenni! Akkor, ott, és annak számára, akivel éppen kapcsolatban vagyunk. Urunk Jézus Krisztus személyesen van jelen az Eucharishtiában értünk, és a mi üdvösségünkért. Őbenne „*velünk az Isten*”. Jelenvalóvá válik azonban áldozata is: az Oltáriszentség Jézus Krisztus a maga nagy odaadottságában. E nagy szentségben Testét törli, és vérért hullatja szemünk előtt minden szentmisében. Le kell győznünk a kísértést, hogy szétszórjuk, elpazaroljuk önmagunkat, erőinket, figyelmünket, végül egész életünket, szükséges jelen lennünk abban ami a küldetésünk, annak számára, akivel éppen találkozunk, arra „*fókuszálunk*”, amit éppen teszünk. Csak így őrizhetjük meg a fényt, amely megakadályozza, hogy sötétségbe merüljön az ami, és aki fontos. A jelenlét nélkül nem élhetjük át a történéseket, nem tudunk a mélyükre hatolni, nincs valódi találkozás. Csak sodródunk az árral, és életünk személyessége vesz el, ami igazán emberivé teszi azt. Személyessége abban az értelemben, hogy egész énnemmel vegyek részt az életben, másokkal, vagy környezetemmel való kapcsolatomban

ne tárgyiasuljon, és abban az értelemben is, hogy a személyes közeledéseket szívesen fogadjam.

b) *Ajándékká lenni*

A másik ilyen fontos megállapítás, hogy ajándékká kell lenni. Az Oltáriszentségben Jézus maga ajándék. Önmagát ajándékozta nekünk, ezzel kinyilatkoztatja, hogy mi a legtöbb, ami adható, illetve amit adnunk kell. A Szentatya Jézus szavának megfelelően visszhangozza a katolikus teológia központi állítását az Eucharishtiáról: áldozati jellege elsődleges. „*Krisztus áldozata és az Eucharisztia áldozata egy és ugyanaz az áldozat.*” Ebben Jézus önmagát ajándékozta elsősorban az Atyjának, kétségtelenül javunkra, sőt az egész emberiség javára. Ahhoz, hogy megtaláljuk életünk igazi értelmét, mindent latba kell vetni, egész önmagunkat. Fiataljaink így fogalmazzak: odatenni magunkat valaki, vagy valami mellé, érdekében. Hazudik a reklám, amely szerint „a legtöbb, mi adható” valami, a fogyasztói javak bármelyike. Amit használunk, annak van értelme, ami használaton kívül van, hasznavehetetlen, az haszontalan (nem szójáték ez, hanem a nyelvünk lényeglátása). Ha tehetségünket, képességeinket kamatoztatjuk mások boldogságának szolgálatába, akkor „hasznos”, értelmes az életünk. Látjuk, érezzük, hogy ha nem a tudatos áldozatvállalás lelkületével tesszük a dolgunkat, állapotbeli kötelességeinket, ha nem vagyunk meggyőződve ar-

ról, hogy szeretetből vállalt napi munkákban elhasználódunk, s ez jól van így, akkor belekeseredünk, kedvünket veszítjük, föladjuk, beletörük a bicskánk. Ajándékká, áldozattá lenni: út a boldogsághoz. Hogyan valósul ez meg?

c) *Rendelkezésre bocsátani*

Ebből következik, hogy rendelkezésre kell bocsátanom mindent a szeretett személynek, a közjónak az érdekében. Ez ugyanis a további feltétele annak, hogy az értelmetlenségtől szabaduljunk. Amint a szentségi, szolgálati pap ajkát hangját, annak rendelkezésére bocsátja, aki az átlényegítés szavait először mondta ki a Cönákulumban. A Megváltó Jézus velünk akarja tovább folytatni a történelemben a megváltás művét. Lehet-e ennél magasztosabb küldetés? Mekkora fölemelése ez embervoltunknak, hogy a megváltás műve bennünk és általunk is folytatódik? Ha valaki ilyen küldetésutdattal bír, az megfelelő önbecsülésre is szert tesz, nem kételkedik saját emberi méltóságának tudatában.

d) *Belőle élni*

S akik így cselekszenek, azok tudnak egymásból élni. Jézus azért adta magát nekünk a kenyér és bor színe alatt, hogy belőle éljünk. Egy falat kenyér, egy korty bor, mely nélkül nincs élet. Ki nélkül nincs élet? A megfelelés igénye, a társadalmi kényszerek, az erőnkön felüli elvárások, a fogyatkozásaink és kudarcaink, a minket ért sok-sok

inzultus, a sebek, amelyeket okozunk és kapunk... mind elszívják energiánkat. Nagy a veszélye és az esélye annak, hogy kimerülünk. Az állandó feltöltődésnek milyen lehetősége van? Csakis a minket szerető személy lehet számunkra az erőforrás, az, akiből élni tudunk. „Az Egyház az eucharisztikus Krisztusból él, belőle táplálkozik, Tőle nyeri világosságát.” (A Szentatya az Ecclesia de Eucharistia kezdetű enciklikájának mottójául és kezdő sorává választotta e mondatot.) Nincs fontosabb az ember számára, mint hogy szeretve legyen, tapasztalja, hogy fontos valakinek, aki mellette áll bármilyen körülmények között, elfogadja őt úgy, ahogy van, számít rá, és ők ketten egyek. Az ilyen társból élni lehet, azaz életet meríteni. A legkézenfekvőbb példája ennek világunkban az édesanya-gyermek kapcsolatában mutatkozik (ha az anya valóban „édesanya”). Analóg értelemben így szerezhetünk tapasztalatot arról, hogy ki nekünk az Isten, Jézus Krisztus az Eucharishtiában. S fordítva: az eucharisztikus lelkület megtanít minket így szeretni egymást. Jézusból élnek a szentek megváltozott, új emberségükkel a világban.

e) *Féltő figyelmességgel venni körül*

A Szentatya az enciklikában a „féltő figyelmességgel körülvenni” kifejezést használja. Az ilyen személy szeretete a legnagyobb kincs a számunkra. Ezért kell őt megbecsülni. „Az Eucharisztia Jézus üdvözítő jelenléte a hívők közösségében, és mint lelki táplálék az Egyház legdrágább kin-

cse, amit csak magáénak mondhat történelmi záradokútján. Ez a magyarázata annak a féltő figyelmeségnek, mellyel mindig körülvette az eucharisztikus misztériumot. . .” (idézett enciklika bevezetésének 9. pontja). Ha figyelnénk egymásra, és úgy félténénk „mint szemünk fényét”, kincsünket, ha így vennénk körül szeretteinket, akkor minden bizonnyal kevesebb boldogtalan ember járná az élet útját.

f) *Egyesülés vele*

Egyesülni vele. Akinek számára jelen vagyunk, aki ajándék nekünk és akarunk ajándék lenni vele kapcsolatban, akinek rendelkezésre bocsátjuk önmagunkat, akiből élni tudunk, s akit féltő figyelmességgel veszünk körül, azzal eggyé akarunk válni. A szeretet végső törekvése ez. Az Oltárszentség révén megvalósuló „*egyesülés által Krisztus a Lelkét is közli velünk*” (az enciklika I. fejezetének 17. pontja). „*Küldd el Szentlelkedet, hogy mindnyájan, akik Krisztus testét és vérének magunkhoz vesszük, egy test és egy lélek legyünk Krisztusban*” (III. eucharisztikus ima). Az evangélium szinte unalomig ismétli Jézus szavait az egymásban levésről. A szerető közösség mély titka ez. Tartalmát kimerítenünk az élet nagy kalandja, s egy egész földi élet is kevés hozzá. De akivel egységben élünk, az „*a lelkét is közli velünk*”. Elzárkózásaink, elhatárolódásaink helyét föl kell, hogy váltsa a lelkek megnyílása. Ehhez bizalomra, bátorságra és kockázatvállalásra van szükség, amely a visszautasítás kudarcát is magában foglalja.

g) *Közösség*

Éppen a közösség az, ami ebből fakad: hiszen az ember társas lény, egyedül, magányosan nem tud létezni. Ezért vágyik közösségre, amelyért magának is tennie kell. A hiteles közösség tiszteli az egyén méltóságát, érdekeit, s az egészséges ember szolgálja a közjót. A harmónia elengedhetetlen. Az egyensúly megtalálása nehéz feladat. A hiteles közösség iránt ezért olyan nagy az igény. Az Eucharisztia megteremti, táplálja és kifejezi a közösséget: az ég megnyílása az a föld felé. Az ilyen közösség lehetőség és feladat, amelyet el lehet fogadni, de vissza is lehet utasítani. Jézus a kezdeményező a közösségteremtésben, s ezzel mintául szolgál nekünk az emberi közösség számára. Ebben a vonatkozásban is tanulnunk kell tőle.

h) *Az élet átalakításának kötelessége*

Az a világ, amelyben a szertett személy él, szép és értelmes. Feladat ebben azt meg is őrizni, és újra azzá tenni, ahol elvesztette eredeti állapotát: a szeretet erősebb, mint a gyűlölet, az élet, mint a halál. Ezért merül fel az élet átalakításának kötelessége. A szeretetközösség elülteti bennünk a remény magvait. Az Eucharisztia eszkatológikus irányultságának („amíg el nem jössz”) ez az egyik fontos következménye. A keresztény látásmód elvezet bennünket „*az új ég és az új föld*” szemléléséhez, de ez nem veszi el kedvünket a földi dolgoktól, hanem fokozza bennünk a jelenlegi Föld iránti felelősségér-

zetet. „Szeretném újra határozottan megerősíteni a harmadik évezred elején, hogy a keresztényeknek elkötelezetten kell vállalniuk a földi polgársággal együtt járó kötelességeiket, és nem szabad kitérni előlük. Az ő feladatuk, hogy az Evangélium világosságával járuljanak hozzá egy emberi léptékű és Isten terveinek teljesen megfelelő világ építéséhez” (I. fejezet 20. pontja) – mondja a Szentatya.

Ha van fontos üzenet a keresztény értelmiségieknek, akkor Szent Péter utódjának szava az. Ez a szó pedig tisztán cseng és egyértelmű beszéd, kijelölve a teendőket, és a lelkiület pilléreit.

Összegezve a mondottakat:

Tisztán áll előttünk a keresztény Európa válsága, a mindennapjainkban fölvetődő kérdések elénk tolnak és látjuk a válaszkérés igényét. Meggyőződésünk, hogy az evangéliumi üzenetben megkaptuk a válaszokat, csak össze kell kapcsolnunk a problémákat és az örömhír (az Eucharisztia) ezekre vonatkozó mondanivalóját. Az imént vázoltak ehhez adnak ízelítőt. Feladatunk mindezt tovább gondolni, hogy eleget tegyünk Szentatyánk figyelmeztetésének:

„Az Úr balálának hirdetése azok számára, akik részesednek az Eucharisziából, magával hozza az élet átalakításának kötelességét, hogy bizonyos értelemben az egész élet eucharisztikussá váljék!”

2. Nekünk katolikusoknak nagyon fontos Szűz Mária, mint menyei édesanya példája, aki a reménység forrása. Mária oltalma

különös melegséggel borul az ő országára, hiszen mi az övéi vagyunk, ha tagadásban tévelygő gyermekei is. Ezzel kapcsolatban mindannyian ismerjük első szent királyunk, István végakarátát és rendelkezését.

3. Létezik egy olyan keresztény, és jobboldali társadalmi réteg, amely csöndes. Nem magamutogató, nem hangoskodó, nem erőszakos. De amikor föl kell emelnie a fejét, akkor azt megteszi. S ha bibliai értelemben kovász és a só ez a társadalmi réteg, akkor ez elegendő. Bevallom őszintén: engem is nagyon elkésérít, ha számolok. Elkésérítenek a statisztikák, a számadatok. Ha számolom azt, hogy hányan vagyunk, akkor bizony sokszor engem is hatalmába kerít a szomorúság. Az emberben megkérdőjeleződik az is – ez persze a Sátán hangja – hogy vajon megéri-e egyáltalán? Valljuk meg őszintén: a lelkünk mélyén ez a kísértés ott van, és sokszor föltámad. Ám ez nem a hit szent titka szerint való gondolkodásmód. A hit örömhíre szerint való gondolkodásmód az, hogy a kovász és a só elegendő. S ha a keresztény társadalmi réteg fölemeli a fejét, és akar közösséggé lenni, akkor elegendő só és kovász a társadalomban. Mindszenty bíboros mondta: egymillió imádkozó magyar megmenti az országot. Ez a közösség, ha igazi közösséggé válik, társadalmat és történelmet formáló erővé válhat a jövőben.

4. Ezen a ponton csatlakozik egymáshoz a hit reménye és a konkrét cselekvés szükségessége. Ami igazán vonzó, az a hiteles közösség. Hiszen hiába fecsegünk egyesült Európáról, hiába beszélünk az egységről: egyre inkább a szétesés jeleit tapasztaljuk. Gondoljunk csak a széthulló társadalomra. Arra a támadásra, amelyet az Európai Unió gazdaságilag intéz hazánk ellen. Hiszen először is mi piac kell, hogy legyünk számára. Megdöbbentő, hogy amikor bemegyünk a boltba, megkapjuk az olcsó külföldi terméket: a magyar gazdaság pedig tönkremegy. Mi lesz a következménye, illetve mi a következménye mindennek a magyar vidékre nézve? Nem tönkre fog menni; tönkrement. Nem véletlen, hogy a magyar vidéket teszik tönkre, hiszen egyházi vonatkozásban is igaz, hogy a paraszti társadalomból, a vidéki rétegekből került ki az Egyház friss ereje (papságot tekintve is). A hivatások is vidékről várhatóak. Az ember alapvetően közösségi lény, akinek szüksége van a „te”-re. Hiszen az „én” csak a „te”-vel szemben bontakozhat ki, valósulhat meg, növekedhet a létben. Csak hiteles közösségek képesek vonzani és sugározni, lelki-szellemi központokká válni hazában. Ezért dolgozik a KÉSZ, munkálkodnak a katolikus és protestáns oktató-nevelő intézmények, fáradnak egyházi közösségeink, hoz áldozatot cserkész mozgalom és szerzetesrendek, valamint modellt

kínáló, a mindennapokban hőiesen élő családjaink. Mindezek a közösségek a társadalom megerősítő gyújtópontjai.

5. Jézus Krisztus azt mondja, hogy számot kell tudni adnunk reménységünkről. Erre azért van szükség, mert egyre tágabbra nyílik az olló, egyre markánsabbá válik a különbség keresztény társadalmi rétegek és azok között, „akiknek nincsen reménységük” (iskoláink erre ékes példát adnak). Fogalmakkal is meg akarjuk vallani a keresztény tanítást. Nyilvánvaló kötelességünk viszont számot adni reménységünkről étellel és fölkészültséggel, hogy helyt tudjunk állni a társadalmi párbeszédben, értelmiségi vitákban. Megdöbbentő az, hogy hányszor marad alul egy keresztény – még értelmiségi is – társadalmi vitákban, párbeszédben, vagy egy konkrét személyes beszélgetésben. Hogyan lehetséges ez? Két oka van: nem vagyunk meggyőződve arról, hogy egy magasabb rendű létmód az, amelynek a lehetőségét mi ajándékba kaptuk. Félreértés ne essék; nem mi vagyunk magasabb rendű emberek, nem. De az a létmód, melyre minket a mi Urunk meghívott, igenis magasabb rendű. Vajon meg vagyunk-e győződve arról, hogy ez így van? A másik ok: tisztában vagyunk-e értelmiségi szinten és módon a magunk hitének pilléreivel? Például az egyház társadalmi és szociális tanításával? Ezért oktat és nevel a KÉSZ, érvel és buzdít, szé-

lesre nyitja a kapukat, mindenkit hív előadásaira, rendezvényeire, igyekszik beleszólni a társadalmi folyamatokba sokszor sikeresen. Mindezt nem kenetesen, nem ítéletalkotással, felsőbbrendűség tudatával, hanem mai nyelven, vonzóan és szerényen kell tennünk, fölötte minden politikai érdeknek, csatározásnak és pártharcoknak. Mert ezek fölött kell állnia a keresztény Örömhír hirdetésének.

6. Nagy lehetőség rejlik abban, hogy a fiatal nemzedék tagjai keresik az igazságot. Törekcsenek a szebbre, jobbra, de sajnos ez nem mindig rajzolódik ki a szemük előtt. De minél inkább elveszti a fiatalok sokasága az értelmességbe, a jövőbe vetett reményét, annál nagyobb a lehetőség, hogy vágyódó lelkét megszólítsuk, és pozitív jövőképet mutassunk számukra. Feladat tehát megtalálni hozzájuk az utat, mint ahogy utat keresünk a lakótelepek kiszolgáltatott, manipulált gyermekeihez és családjaihoz, a tönkretett magyar vidék lakosságához. Kézelfogható példák sorakoznak a KÉSZ csoportjainak gyakorlatából: iskolák alapításának kezdeményezése, líceum építése Erdélyben, kárpátaljai gyerekek rendszeres táboroztatása, határon túli magyarság pártfogása, nyári gyermektáborok... stb. Mindezek hozzájárulnak a pozitív jövőkép kiala-

kításához. Nagyon fontos az ökumené, mert mérhetetlenül több az ami összeköt, mint ami elválaszt bennünket más felekezetektől. És ezt életté kell váltani! Fogyatkozik a papok száma, és ez az egyházi élet leépüléséhez vezet. Erre megoldást kell találni, és papjaink mögé és mellé kell állnunk.

7. A misszió nélkülözhetetlen eszköze a média, hiszen sokkal hatékonyabban lehet így az Örömhírt közvetíteni. Nagy jelentőségű a Magyar Katolikus Rádió, amely színvonalas és a másik oldal figyelmét folytonosan magára vonni képes, mértékadó hanggá vált a média züllött világában.

8. Ahol a keresztény közösségek megjelennek, ott rend és élet kezd virágozni. Ez szembeszökővé válik akkor, ha okosan, eredményeinkben tudjuk megmutatni a mustármag erejét. A jót, amit teszünk, szóvá is kell tennünk (egymás erényeit, erőfeszítéseit értékelve, dicsérve, sikerei felett érzett igaz örömmel), mert Krisztus ereje bizonyítást nyer a mi gyöngye szolgálatunkban is. Vele építkezve, a gondviselő Isten alkalmas eszközeivé válva az új haza és ország kibontakozhat.

Kívánjuk, hogy így legyen!